

Vergaderjaar 2014–2015

30 545

Uitvoering Wet Werk en Bijstand

Nr. 140

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 september 2014

Met deze brief informeer ik u over de actuele budgetten voor 2014 en 2015 van de gebundelde uitkering van de Participatiewet (PW). De budgetten voor 2015 zijn verdeeld op basis van een nieuw objectief verdeelmodel, het multiniveau-model.

Jaarlijks worden eind september per beschikking de budgetten bekendgemaakt. Met deze budgetten worden gemeenten voorzien van middelen voor de verstrekking van uitkeringen op grond van de PW (voor 2014 de WWB), de IOAW, de IOAZ en aan startende zelfstandigen in het kader van het Bbz 2004. Gemeenten ontvangen deze middelen als één gebundelde uitkering. Hieronder ga ik nader in op het macrobudget, het nieuwe verdeelmodel, de uitkomsten van de verdeling en het vangnet.

Macrobudget

De financieringssystematiek sluit aan bij het uitgangspunt van de PW dat de beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid bij gemeenten ligt. Dit geeft gemeenten een prikkel om zoveel mogelijk mensen uit de uitkering en aan het werk te helpen en te houden. Daarom kent de PW – evenals de WWB – een budgetteringssystematiek in plaats van een declaratiesystematiek.

Uitgangspunt in de systematiek is, dat voor alle gemeenten samen een toereikend macrobudget wordt vastgesteld. Dit gebeurt door uit te gaan van de realisaties in het voorgaande jaar, van een inschatting van de effecten van de conjunctuur, de effecten van rijksbeleid, en van een indexering voor de loon- en prijsontwikkeling. Voor de conjunctuurraming wordt de actuele en onafhankelijke rekenregel van het Centraal Planbureau (CPB) gevolgd.

Het definitieve macrobudget 2014 voor de gebundelde uitkering bedraagt € 5.736,4 miljoen en is daarmee € 490,3 miljoen lager dan het voorlopige

macrobudget 2014. Dit wordt vooral veroorzaakt door de gewijzigde conjuncturele verwachting van het CPB en de lager dan verwachte realisaties van gemeenten aan uitkeringen in 2013.

Het voorlopige macrobudget 2015 voor de gebundelde uitkering bedraagt € 5.512,0 miljoen. De daling van het macrobudget ten opzichte van 2014 komt met name door de beleidswijzigingen die plaatsvinden in 2015 (Wet hervorming kindregelingen en Wet maatregelen Wet werk en bijstand en enkele andere wetten). Door deze beleidsmaatregelen dalen de verwachte bijstandsuitgaven van gemeenten. Voor de nieuwe doelgroep van de PW is voor 2015 € 68 miljoen aan het macrobudget toegevoegd. Vanaf 2015 kunnen gemeenten de gebundelde uitkering ook benutten voor de inzet van het nieuwe instrument loonkostensubsidie. Het budget voor 2015 kan nog worden bijgesteld als gevolg van het gerealiseerde volume en de gerealiseerde prijs in 2014, de effecten van de conjunctuur en rijksbeleid en de bijstelling voor de loon- en prijsontwikkeling. Gemeenten zullen hierover worden geïnformeerd met de bekendmaking van de nadere voorlopige budgetten voor de zomer van 2015. In september 2015 wordt het macrobudget 2015 definitief vastgesteld.

Onder het huidige verdeelmodel worden risico's voor individuele gemeenten onder andere beperkt doordat gemeenten, onder voorwaarden, in aanmerking kunnen komen voor een incidentele aanvullende uitkering (IAU) of meerjarige aanvullende uitkering (MAU). De financiering van deze voorzieningen berust op onderlinge solidariteit en herverdeling tussen gemeenten. Dat betekent dat deze voorzieningen uit het hiervoor beschreven macrobudget (twee jaar later) worden betaald. De uitkeringen aan gemeenten in het kader van de IAU en de MAU in 2012 en 2013 worden dus gefinancierd vanuit de macrobudgetten voor 2014 en 2015. Uit het macrobudget voor 2014 werd € 26,9 miljoen gereserveerd voor aanvullende uitkeringen en in 2015 € 24,7 miljoen.

Nieuw verdeelmodel

Voor de verdeling van het inkomensdeel is voor 2015 gebruik gemaakt van een nieuw verdeelmodel, namelijk het door het Sociaal en Cultureel Planbureau ontwikkelde multiniveau-model. Over de keuze voor dit model heb ik u geïnformeerd in mijn brief van 15 mei 2014 (Kamerstuk 30 545, nr. 137).

Het multiniveau-model geeft de best mogelijke benadering van de noodzakelijke bijstandskosten die een gemeente moet maken. Het model houdt rekening met objectieve kenmerken die van belang zijn bij het bepalen van het risico om in de bijstand te komen, zoals de type huishoudens in een gemeente (bijvoorbeeld het aantal alleenstaande ouders), het aantal koop- en huurwoningen en de leeftijd en de opleiding van bewoners. Ook wordt rekening gehouden met de regionale arbeidsmarktsituatie van een gemeente. Voor kleinere gemeenten tot 40.000 inwoners wordt het budget geheel of gedeeltelijk vastgesteld op basis van de uitgaven aan bijstand in het verleden.

Om de financiële effecten die met de overgang naar een nieuw model gepaard gaan te beperken, is er een overgangsregeling waarbij de komende drie jaren de budgetten nog deels worden gebaseerd op de uitgaven in het verleden.

Budgetverdeling

Vergeleken met het voorgaande jaar is er een toegenomen aantal gemeenten waarvan het budget met meer dan 10% stijgt. Het aantal

gemeenten met een budget dat met meer dan 5% afneemt is vergelijkbaar met eerdere jaren.

De uitkomsten van de verdeling geven vertrouwen in het nieuwe model. Zo is er een duidelijke trend dat gemeenten voor wie het budget daalt juist in 2013 een overschot hadden op het budget. En vice versa dat veel gemeenten die erop vooruit gaan een tekort hadden in 2013. Daarmee is het model over het algemeen ook voor kwetsbare gemeenten en regio's een verbetering.

Ondanks enkele uitschieters laten de resultaten van de verdeling 2015 geen onverwachte uitkomsten zien. De uitkomsten zijn besproken met de VNG en Divosa. Dit heeft niet geleid tot opmerkingen bij de voorgestelde verdeling. Er is dus geen aanleiding om af te wijken van de gevolgde verdeelsystematiek.

De beschikkingen met het definitieve budget voor 2014 en de beschikkingen met het voorlopige budget voor 2015 zijn inmiddels aan gemeenten verzonden. Op maandag 29 september worden gemeenten tevens over deze budgetten geïnformeerd via het Gemeenteloket van SZW: www.gemeenteloket.minszw.nl.

Vangnet

Zoals aangekondigd en afgesproken met de VNG ben ik voornemens met de invoering van een nieuw verdeelmodel de huidige vangnetten IAU en MAU te laten vervallen en deze te vervangen door één geïntegreerd vangnet. De inrichting van het vangnet wordt in overleg met de VNG, Divosa, individuele gemeenten, de Raad voor de financiële verhoudingen en de Toetsingscommissie WWB nader uitgewerkt.

Voor 2015 denk ik op basis van het overleg met betrokken partijen aan een vangnet dat eenvoudig van opzet zal zijn. Wel zal gezorgd worden dat het gemeenten alert maakt op het monitoren van de uitgaven en zo nodig maatregelen treffen om tekorten te voorkomen. Door een eenvoudige opzet in 2015 kunnen gemeenten hun energie richten op een goede (voorbereiding op de) invoering van de Participatiewet, en anderzijds creëert het ruimte om, in goede afstemming met alle betrokken partijen, op zorgvuldige wijze te werken aan de meer definitieve vormgeving van het nieuwe vangnet vanaf 2016. Ook ben ik voornemens te regelen dat de rechtspositie van gemeenten wier MAU-uitkering voortijdig wordt beëindigd, er niet op achteruit zal gaan.

Ik verwacht dat de aanpassing van het Besluit WWB 2007/PW in verband met de invoering van een tijdelijk nieuw vangnet voor 2015 voor het einde van dit jaar gepubliceerd zal kunnen worden. Ik zal u op dat moment nader informeren over de inrichting van het tijdelijk nieuw vangnet.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. Klijnsma